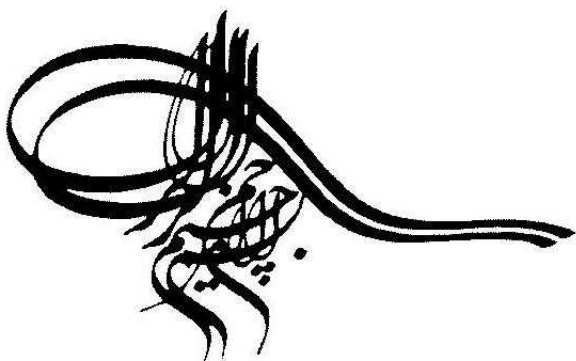

۱۵۷۹۹۳۳

تجربہ و ارزشیابی آموزشی

(کمی و کیفی)

محمد اشرف حسین بر، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد سراوان

عبدالملک سپاہیان، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد سراوان

عبدالحمید پارسا فر، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سراوان

www.andisheasr.com

📖 نام کتاب: سنجش و ارزشیابی آموزشی (کمی و کیفی)

✍ پدیدآورندگان: محمد اشرف حسین بر / عبدالملک سپاهیان /

عبدالحمید پارسافر

🌟 کتاب آرای: اکرم پهلوان

🌟 ناظر چاپ: محمد اسماعیل پور اسماعیلی

🌟 ناشر: اندیشه عصر

🌟 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

🌟 نوبت چاپ: اول-۱۳۹۶

🌟 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۱-۱۵۰-۵

🌟 قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان

عنوان و پدیدآورندگان: سنجش و ارزشیابی آموزشی (کمی و کیفی) /

محمد اشرف حسین بر / عبدالملک سپاهیان / عبدالحمید پارسافر

مشخصات نشر: تهران؛ اندیشه عصر، ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۵۸ ص؛ وزیری

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: آموزش و پرورش -- ارزشیابی

Educational evaluation: موضوع

موضوع: آموزش و پرورش -- آزمون‌ها -- ارزشیابی

Educational tests and measurements -- Evaluations: موضوع

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۱-۱۵۰-۵

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ س ۹ ص ۵ / LB ۲۸۲۲/۷۵

رده‌بندی دیویی: ۳۷۹/۱۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۰۴۶۶۲۱

مرکز پخش: تهران - میدان انقلاب - ابتدای خیابان آزادی - روبروی سینما مرکزی

بازار بزرگ انقلاب - طبقه زیر همکف - پلاک ۹ تلفن ۶۶۴۲۴۶۱۷-۶۶۹۱۴۳۰۱

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۲	مقدمه
۱۳	تاریخچه ارزشیابی
۱۴	ارزشیابی
۱۶	تعاریف اصطلاحات
۲۰	طبقه‌بندی ارزشیابی‌ها
۲۰	انواع ارزشیابی از لحاظ ملاک مورد استفاده
۲۲	انواع ارزشیابی با توجه به اهداف
۲۳	انواع ارزشیابی با اساس روش‌های فراهم آوردن اطلاعات
۲۵	انواع ارزشیابی با توجه به ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری
۲۹	دسته‌بندی آزمون‌ها با توجه به چگونگی تهیه آنها
۳۱	فصل دوم: هدف‌های آموزش
۳۲	مقدمه
۳۳	نقش تعیین هدف در آموزش
۳۳	چگونگی انتخاب هدف‌های آموزشی
۳۴	طبقه‌بندی اهداف
۳۵	طبقه‌بندی اهداف رفتاری
۴۰	تعریف و سطوح اهداف در برنامه درسی ملی
۴۱	الگوی هدف‌گذاری و اهداف کلی
۴۴	اهداف تفصیلی (سطح قابل انتظار دستیابی به اهداف کلی)
۴۷	فصل سوم: بودجه‌بندی
۴۸	مقدمه
۵۰	مراحل بودجه‌بندی
۵۳	بارم‌بندی
۵۵	فصل چهارم: آزمون‌های پیشرفت تحصیلی
۵۶	مقدمه
۵۶	انواع آزمون‌های پیشرفت تحصیلی

۵۸	سؤالات تشریحی
۵۹	قواعد تهیه سؤالات تشریحی:
۶۰	قواعد تصحیح سؤالات تشریحی
۶۲	محاسن و معایب آزمون‌های تشریحی
۶۳	آزمون‌های پاسخ کوتاه
۶۴	انواع آزمون‌های کوتاه پاسخ
۶۴	کاربرد آزمون‌های کوتاه پاسخ
۶۴	قواعد تهیه پرسش‌های کوتاه پاسخ
۶۶	قواعد تهیه سؤالات کوتاه پاسخ ویژه مسائل عددی
۶۷	محاسن و معایب آزمون‌های کوتاه پاسخ
۶۸	آزمون‌های غلط
۶۸	انواع آزمون‌های غلط
۶۹	الف) آزمون‌های صحیح - غلط
۶۹	انواع سؤالات صحیح - غلط
۷۲	قواعد تهیه سؤالات صحیح - غلط
۷۵	محاسن و معایب آزمون‌های صحیح - غلط
۷۶	ب) آزمون‌های چندگزینه‌ای
۷۷	انواع آزمون‌های چندگزینه‌ای
۷۷	نوع پرسشی
۷۷	- نوع ناتمام
۷۷	- نوع تنها گزینه‌ای درست
۷۸	- نوع بهترین گزینه
۷۸	- نوع منفی
۷۹	- نوع ناتمام پیشنهادی
۷۹	- نوع پاسخ ترکیبی
۸۰	قواعد تهیه سؤالات چندگزینه‌ای
۸۸	محاسن و معایب آزمون‌های چندگزینه‌ای
۹۰	پ) آزمون‌های جور کردنی
۹۰	انواع سؤالات جور کردنی

۹۰	الف) نوع معمولی:
۹۰	ب) نوع رده‌بندی
۹۱	قواعد تهیهی سؤال‌های جورکردنی
۹۴	محاسن و معایب آزمون‌های جورکردنی
۹۷	فصل پنجم: تحلیل سؤال‌های آزمون
۹۸	مقدمه
۹۹	سازماندهی (اولویت‌بندی) سؤال‌های آزمون
۱۰۰	نوشتن دستورالعمل یا راهنمای آزمون
۱۰۱	اجرای آزمون
۱۰۱	نمره‌گذاری
۱۰۴	تحلیل سؤال‌های آزمون
۱۰۴	تحلیل ضریب دشواری سؤال‌های آزمون
۱۰۵	مراحل ضریب دشواری سؤال‌های بسته پاسخ
۱۰۹	تحلیل ضریب تمیز سؤال‌های آزمون
۱۰۹	مراحل ضریب تمیز سؤال‌های بسته پاسخ
۱۱۲	تحلیل گزینه‌های انحرافی
۱۱۳	مراحل ضریب دشواری سؤال‌های باز پاسخ
۱۱۷	مراحل ضریب تشخیص سؤال‌های باز پاسخ
۱۲۱	فصل ششم: ارزشیابی توصیفی
۱۲۲	مقدمه
۱۲۳	ارزشیابی توصیفی
۱۲۴	پیش‌نیازهای تغییر در رویکرد ارزشیابی تحصیلی در کلاس
۱۳۰	اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (کیفی)
۱۳۱	اهداف ارزشیابی توصیفی
۱۳۲	ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی
۱۳۳	نتایج مورد انتظار ارزشیابی توصیفی
۱۳۴	آسیب‌هایی که تحقق اهداف ارزشیابی توصیفی را تهدید می‌کند
۱۳۶	ارتباط متقابل ارزشیابی توصیفی با عناصر برنامه درسی
۱۳۷	جمع‌آوری و ثبت اطلاعات

- ۱۳۸..... روش‌ها و ابزارهای سنجش در ارزشیابی توصیفی
- ۱۳۸..... مشاهده
- ۱۴۲..... -آزمون
- ۱۴۳..... انواع آزمون‌های عملکردی
- ۱۴۵..... پروژه
- ۱۴۷..... خودارزیابی (خودسنجی)
- ۱۴۸..... ارزیابی دیگران (همسالان‌سنجی)
- ۱۴۸..... کارپوشه
- ۱۵۰..... روش‌مادهایی برای ثبت اطلاعات
- ۱۵۱..... نحی - تحبسی، نسیر و ارزش گذاری اطلاعات
- ۱۵۱..... بازخورد
- ۱۵۳..... انواع بازخورد
- ۱۵۴..... نحوه‌ی اعلام نتیجه‌ی ارزیابی
- ۱۵۶..... اقدامات جبرانی، تکمیلی و اصلاحی
- ۱۵۷..... ارزشیابی توصیفی در یک سال
- ۱۵۸..... منابع و مآخذ

مقدمه

گفتم آخر آئینه از بهر چیست؟ تا بداند هر کسی کو چیست؟ کیست؟ (مولوی)

ارزشیابی ارزشی آئینه‌ای فراهم می‌آورد تا تصمیم‌گیران و دست‌اندرکاران فعالیت‌های آموزشی تدوین از چگونگی فعالیت‌ها به دست آورند؛ با استفاده از این تصویر از نظام‌های آموزشی مراقبت بیشتر به عمل آورند تا در راستای پاسخ‌گویی به نیازهای فرد و جامعه کیفیت نظام‌های آموزشی ارتقا یابد. بنابراین، ساز و کار ارزشیابی وسیله‌ای است که بدون استفاده از آن، فعالیت‌های آموزشی صرفاً «ها کردن» در تاریکی خواهد بود. ارزشیابی آموزشی کمک می‌کند نیازهای آموزشی شناسایی شود، بر اساس این نیازها، برای نظام‌های درسی و آموزشی هدف‌گذاری شده و برنامه‌های آموزشی درسی مطابق تدوین شود. سپس برای تحقق هدف‌ها، سازماندهی لازم به عمل آید و انجام امور هدایت و رهبری شود. از این‌رو، در صورتی که در نظام آموزشی بتوان یک نظام ارزشیابی منظور داشت امکان ارزیابی و کارایی آن نظام افزایش می‌یابد و زمینه‌ی تحقق اهداف آن فراهم می‌شود.

در آستانه قرن بیست و یکم میلادی، ارزشیابی آموزشی، به عنوان شاخه‌ای از علوم تربیتی، در ارتقای کیفیت نظام‌های آموزشی کاربرد قابل توجهی دارد. بدین دلیل، در هر فعالیت آموزشی، یا به طور کلی در هر فعالیتی که برای انتقال، برانگیختن و کسب دانش، نگرش و توانش به عمل می‌آید، از ارزشیابی آموزشی به عنوان فرایندی مستمر و منظم برای توصیف کردن، هدایت و اطمینان یافتن از کیفیت فعالیت‌های آموزشی استفاده می‌شود. در چند دهه‌ی اخیر تحول این شاخه از علوم تربیتی آنچنان بوده است که به گفته‌ای ارزشیابی آموزشی «سرمایه‌گذاری در انسان‌ها و پیشرفت» منظور می‌شود.

پس از انقلاب اسلامی و تجدید نظر در برنامه‌های درسی رشته‌های مختلف از جمله علوم تربیتی، دروس سنجش و ارزشیابی در اغلب دوره‌های کارشناسی و حتی تحصیلات تکمیلی گنجانده شد. در واقع ارزشیابی یکی از عناصر اصلی برنامه‌های درسی است. بنابراین، بی‌اطلاعی

برنامه ریز، معلم و یادگیرنده از وضع و نتیجه یادگیری از جمله کاستی‌ها و آسیب‌های نظام برنامه‌ریزی درسی است. در حالی که اطلاع از میزان تحقق و یا عدم تحقق هدف‌های یادگیری، آگاهی از مسائل و مشکلات فرایند یادگیری و همچنین کسب اطلاع از قوت‌ها و جنبه‌های مثبت این فرایند از لوازم اصلی مدیریت یادگیری‌اند که از طریق ارزشیابی به دست می‌آیند. در صورت بی‌توجهی به ارزشیابی و سنجش، برنامه‌های درسی پیشرفت نخواهند داشت. اگر برای برنامه‌های درسی «حیات» و «مرگ» را تصور کنیم، این دو به انجام دادن و یا انجام ندادن ارزشیابی بستگی دارند. گفتنی است که اگر از مسائل و مشکلات یادگیری در زمان مناسب مطلع نشویم، به تدریج مشکلات بزرگ‌تر می‌شوند و برنامه‌های درسی را از موجودیت فعلی و اثرگذار خود خارج می‌سازند؛ این حالت همان مرگ برنامه‌های درسی است.

مطالب این کتاب برای دانشجویان علوم تربیتی با گرایش‌های مختلف و دوره‌های کاردانی و کارشناسی تربیت معلم، هم‌چنین برای کلیه آموزگاران و دبیران حوزه‌ی آموزش و پرورش تدوین شده است.

طراحی اثر حاضر که با سبکی ساده و روان نگاشته شده است، دارای ۶ فصل است. فصل اول کلیات شامل: تاریخچه و تعاریف اصطلاحات، سوانح ارزشیابی از لحاظ ملاک؛ اهداف؛ روش فراهم آوردن اطلاعات؛ ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری و دسته‌بندی آزمون‌ها با توجه به چگونگی تهیه آن‌ها می‌باشد. فصل دوم هدف‌های آموزشی به بحث نقش اهداف و چگونگی انتخاب آن‌ها، طبقه‌بندی اهداف، و همچنین اهداف در برنامه درس ملی جمهوری اسلامی ایران، می‌پردازد. فصل سوم بودجه‌بندی شامل نکات مورد توجه در تهیه جدول بودجه‌بندی، ماحل بودجه‌بندی و بارم‌بندی می‌باشد. در فصل چهارم که شامل آزمون‌های پیشرفت تحصیلی می‌باشد، انواع آزمون‌ها اعم از عینی، کوتاه پاسخ، و غیر عینی، و همچنین قواعد تهیه آن‌ها و محاسن و معایب آن‌ها مورد بحث قرار می‌گیرد. فصل پنجم تحلیل سؤال‌های آزمون، به سازمان‌دهی سؤال‌های آزمون، نوشتن راهنمای آزمون، اجرا، نمره‌گذاری و تحلیل سؤال‌های آزمون می‌پردازد. در فصل ششم و پایانی یعنی ارزشیابی توصیفی، اصول حاکم، اهداف و ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی، روش‌ها و ابزارهای سنجش، نحوه تفسیر اطلاعات، بازخورد، و در نهایت اقدامات جبرانی، تکمیلی و اصلاحی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد. مجموعه فصل‌های شش‌گانه چنان تدوین شده است

که دانشجویان علوم تربیتی و بخصوص دبیران و آموزگاران محترم با کلیات و مفاهیم سنجش و ارزشیابی، انواع آزمون‌ها و روش‌های مختلف ارزشیابی از دانش‌آموزان آشنا شده و به منظور تحقق اهداف آموزشی، آن‌ها را در عمل به کار گیرند.

در خاتمه از خوانندگان محترم خواستاریم که پس از خواندن مطالب این کتاب، ما را از راهنمایی‌ها و نقطه‌نظرات خویش بهره‌مند ساخته تا بتوانیم در چاپ‌های آتی نقایص و کاستی‌های آن را برطرف، اصلاح نماییم. ان شاء الله

مؤلفان

محمد اشرف حسین‌بر؛ عبدالملک سپاهیان؛ عبدالحمید پارسا